

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Verior sententia nostra stabilitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

3 Tertia sententia hac in re ex eodem partim principio esse posset: Dei, hoc nomine Theologicè usurpati, Essentiam metaphysicam, præter philosophicam addere substantiam communem ubique diuinarum personarum, affectam naturæ indiuiduam: quam solam non paucè vultuosis in diuinis durè, & periculose satis recognoscunt, vel propriis cuiusque Personæ personalitatibus allocutæ, uti ex Thomistis nostræ Societatis, Soaristæ defendunt. Atque sanè opinio in eo modo intelligendi Deum in concreto Theologicè vero similior, quàm secunda etiam foret, ni falso alio niteretur principio de formali conceptu obiectino substantiæ communis in diuinis: quippè eam solam ibi ponere temerarium, ut minimum, esse ostendimus contr. de Trinit. d. 7. quæst. 1. cert. 3. atque propriis adhuc, allocutæ, in Fidei, & Theologicæ rationis obseruationem, nos nobis ipsis nimium audaces putandos, si postea etiam Doctores grauissimos, & sapientissimos cum eis sentiremus. Cum autem sententia hac in re præfati tercia, huic principio vnicè nitatur, duabus primis longè à veritate distantior nobis merito videretur.

4 Quod autem contra communem hunc modum, his opinionibus discurrendi de Essentia Dei concere significati metaphysica Theologica, opponi ex Scriptura & Patribus posset iuxta nobis opposita à Recentioribus Murcanis, contra conclusionem nostrā de essentia Dei physica Theologica, faciliorem adhuc solutionem habebit: quod enim Scriptura, Patres, & ex his Theologi omnes, dicant in Trinitate vnā esse naturam, & essentiam, personalitates vero tres: ac proinde essentiam, seu naturam Dei per rationem (quo solum modo, ac non physice possunt) à personalitatibus Theologicè diuidant, verum quidem est, & quod modo discurrendi harum sententiarum minime aduerferet: is enim loquendi, & sentiendi modus est de natura, & essentia, abstracto Deitatis nomine, significata, non autem significata nomine concreto *Deus*, quo personalitatem etiam ex parte obiecti significari, vulgare etiam Theologorum opinio fert: ac proinde crediderim cum aliqua ex propositis opinionibus, plerisque Theologos sensuros, sicut de hac voce *homo*, concreta, naturam nudam non significari, sed personam, ac proinde naturam personalitate affectam communis Scholasticorum sententia est.

CERTAMEN II.

Verior sententia nostra stabilitur.

1 Dicendum nihilominus nobis est, Essentiam metaphysicam Theologicam Dei, concreto etiam nomine *Deus*, significari, nihil supra essentiam metaphysicam Dei (scilicet rationem Entis à se) proprietatum personalium, siue omnium coniunctarum, siue vagæ, & diuisam, siue substantiæ communis (si ea admittatur) includere. Sententias omnes memoratas reicit conclusio: quia eius fundamenta à capite impugnat omnes: Probatur conclusio: quia hoc nomen *homo*, concretum, æquè est, ac hoc nomen *Deus*: atqui secundum se etiam Theologicè sumptum sine pronomine *hic*, vel alio syncategoremate adiuncto, quo significati singularitas, & totalitas, qua in personam coalescit, denotatur, non significat suppositum, siue personam, aut personalitatem, neque vagæ, neque determinatam, & neque in communi: ergo neque hoc nomen concretum *Deus*, secundum se, etiam Theologicè sumptum, nisi addatur syncategorema significans id, quo in Personam conflat, suppositum aliquo ex dictis modo significabit: ergo Dei concretè, & Theologicè sumpti, Essentia metaphysica nihil personalitatis, supra essentia metaphysica philosophicæ addet, ut proposuimus.

2 Minoris latissimam probationem dedimus, & ab expressis Patrum auctoritatibus, & à solidis Theologicis rationibus contr. ult. de Incarnat. d. ult. quæst. 2. à certam, 2. ac proinde eis ad id probandum repetendis absteremus: quamquam eas inferius nomini concreto *Deus*, ad nostram conclusionem directè à ratione probandam subiciemus. Consequentia utræque est legitima. Sed ta-

men dices primam legitimam non esse: quia concretum *homo*, secundum se significat naturam communem, suppositum autem, ac persona debet necessario esse eius indiuiduum, quod ea voce non significatur: ac proinde, ut nos dicimus, debet illi adiungi syncategorema significans singularitatem, ut significetur persona: at vero concretum *Deus*, terminus singularissimus cum sit, personam sine vilo syncategoremate adiuncto significabit. Verum friget solutio: quia, si ideo concretum *Homo*, personam non significat, quia terminus communis est, communem naturam significans, ita, etsi concreta vox *Deus*, in linea natura: singularem naturam signet, quia secundum se ramentibus personalitatibus, ac personis communis, communicabilis est (sicut humanitas, seu homo præcise sumptus communis, communicabilis est indiuiduis) quotiesque singularitatem, ut sic loquar singularis Deitas significata reuincatur, neque omnino singularizata est, ut acutè aiebat Ricardus Victorin. 4. de Trinit. neque persona: singularitatis ergo huius personalis diuinæ notæ & vox adhibenda est concreto *Deus*, ut ex eo syncategoremate personam significet: non secus atque concreto nomini *homo*, singularitatis nota debet, ut personam significet adhiberi, ut dicebatur in minori.

3 Atque hinc probatur ratione Theologica conclusio, quam nobis dedit S. Th. 1. p. quæst. 40. art. 3. corpore, ut probet in diuinis conceptum communis substantiæ non esse, his verbis. *Hypothasis enim significat aliquid distinctum in diuinis: cum hypothasis sit substantia indiuidua*. Eam sic edissero, suppositum, seu personam tam philosophicè, quàm Theologicè est indiuidua, & singularis, & propria, nec communis, nec communicabilis substantia: ergo nomen, quod non significat propriam singularem, indiuiduam, nec communicabilem substantiam, non significat personam, neque philosophicè, neque Theologicè sensu, consequentia est legitima. Antecedens est ipsa persona, & suppositi definitio à Philosophis, Theologis, & Patribus recepta ex Boetio, ut vidimus d. proem. de Trinit. quæst. 1. cert. 2. num. 4. & 5. ad cuius confirmationem innumera Patrum testimonia recitare possumus. Vnum tamen, vel alterum in reliquorum exemplar recitabo. Athanas. in serm. in Euang. S. Deip. ait. *Quia communiter à multis istius modi consideratur substantia, nuncupatur: cum in vnum propriè conferatur persona, siue substantia nominatur*. Omniaque Patrum nomine & sententia Iustinianus Imp. edito Fidei veri. med. quod extat tit. 2. Conciliorum pag. 654. ante Synodum 5. gener. siue Constantinop. 2. col. 10. scribit, *Omnes Patres constanter nos docent, aliud esse naturam, siue substantiam, & formam, & aliud substantiam siue personam: & naturam quidem, vel substantiam, & formam hoc, quod est commune, significare, substantiam autem, siue personam hoc, quod est speciale*.

4 Pergit inde discursus. Nomen, quod non significat, indiuiduam, singularem, propriam, nec communem, & communicabilem substantiam, nullatenus significat personam, neque sensu Philosophico, neque Theologico: atqui nomen concretum *Deus*, Theologicè etiam, nobis non significat substantiam indiuiduam, singularem, propriam, sed communicabilem, & communem sensu Theologico: ergo neque eo sensu significat personam, siue suppositum diuinum: ac proinde neque essentia metaphysica Theologica Dei, ut eo nomine significati, personam illam diuinam supra philosophicam addet, ut fert nostra conclusio. Minor, de qua dubitare aliquis posset, est certa: nam significatum nominis *Deus*, concretè Theologicè sumpti de tribus Personis prædicatur.

5 Sed dices: vox concreta *Deus*, quæ talis adhuc, non significat suppositum, siue personam sensu Theologico: ergo idem prorsus significat, quod Deitas, quæ à suo significato solas personalitates excludit: quas si in eo clauderet, Personas diuinas significaret: ergo quemcumque in mysterio Incarnationis de Deitate dicuntur, & de quocumque Deus prædicatur, de Deitate dicuntur, ac Deitas prædicabitur. Patet consequentiam idem affirmari & negari, sine manifesta implicatione. Iam verò ex hac consequentia hæc inferuntur absurda. Primum: Deitatem immediatè, ac per se vnitam humanitati esse, dispossesse: sicut Catholicè dicitur illi immediatè vnitus Deus. Item Deitatem

Deitatem hominem esse, & hominem Deitatem: Atque in Trinitatis mysterio alia æque hæreticè inferuntur. Nempe Deitatem generare, & generari, ac Deum nec procedere nec producere, & alia lexcenta.

6 Respondetur facile distinguendo consequens. Non variato significatione, & suppositione vocis, ac termini *Deus*, concedo consequens: eis variatis nego: variatur autem in eis omnibus propositionibus ex syncategoremate Verbi, vnicuique earum adiuncto, sicuti & in aliis, quæ obici possunt. Nam, vel sunt verba personam diuinam, quæ *Deus* est, concorrentia, & quæ terminum communem substantiarum *Deus*, supponi adiectiuè pro persona, vel personis diuinis faciunt, iuxta dicta controuersis vitiis de Trinit. & Incarnat. Præferim d. de communicat. Idiomat. Cum autem *Deus*, nudè (vt hic, dum de eius essentia inquiritur) ponitur absque personali syncategoremate, non est vide personalitas denotetur; licet, quia concreta vox est, ex modo nostro significandi, & concipiendi apta sit, vt similis syncategorematibus adiectione personam, seu suppositum significare apta sit, quod non habet abstracta vox *Deitas*: quæ non, nisi ad modum partis, naturam diuinam metaphysicè significare potest: non autem, vt totum: quo solum pacto significari potest persona, & fusiis citata d. de communicat. Idiomat. ac tæpius controuersis, & disputationibus aliis de Incarn. ex Damasceno, & aliis Patribus docebamur.

QVÆSTIO V.

De Essentia logica Dei.

ESSENTIA logica Dei, vt à metaphysica diuiditur, ea dicitur, quæ ex genere, & differentia, vel aliquibus eorum loco, quorum alterum commune aliis, alterum proprium, & speciale sit, constat. Quare eadem hæc quæstio est cum ea, quam disputat. S. Th. 1. p. quæst. 3. art. 5. cuiusque interpretes ibi: an scilicet *Deus*, sit in aliquo genere, seu prædicamento cum Creaturis: si enim nullo cum eis conuenierit, essentiam logicam habere non poterit, cum secundus, aut plures *Dei* sunt impossibiles: ac proinde *Dei*, cuiusque prædicata communia logicè esse non possint. Si autem in aliquo genere conueniant, maxime in prædicato entis, generalissimo, quod per differentiam à se, contrahatur, essentia eius metaphysica, logica etiam essentia erit: ac proinde de entis prædicato, an *Deo*, & creaturis sit commune: præcipue inquirimus: licet de aliis huius occasione cert. 3. disputatur sumus.

CERTAMEN I.

Opposita hac de re sententia segnitè à suis Patronis, vt plurimum, probantur.

1 Holcor. in 1. quæst. 6. Greg. d. 3. quæst. 3. art. 2. vbi Gabri. q. 1. probabiliorè opposita (quam, quia communiorè Oxoniensi Scholæ, sequitur) reputauit. Atq; Scotus d. eadem, & d. 3. quæst. 3. §. *Quantum ad secundum*. Docent *Deo*, & creaturis dari conceptum communem, neque vnum solum, sed plures: cuius oppositum probare esse difficile censet Okam ea. d. 8. quæst. 1. Ex eis verò Scotus solus ea. d. 8. quæst. 3. §. *Teneo meam sententiam*. Nihilominus in prædicamento aliquo *Deum* collocari posse negat, id quod cum primo coherere non posse censet Valsq. 1. p. tit. 1. d. 22. cap. 5. num. 9. versus finem: sed ex huius ratione pro opposita sententia potuit connexionem, seu non repugnantiam in Scoto reperire, vt mox videbimus: sententia huius fundamentum à ratione est, quia cum communitas conceptus communis

ad inferiora, atque eius differentia, cum qua inferius logicè constituit, solum per rationem sit, nequit *Dei* unitati, ac simplicitati magis repugnare, quam cum existentia, & attributis, nostra consideratione solummodo distinctis, componere. Certè, si sola *Dei* simplicitas obesset, nihil huic sententiæ obesset, vt contra rationes aliorum pro sententia aduersa videbimus inferius.

2 Nituntur insuper Augustini autoritate 5. de Trinit. cap. 8. 10. & 11. vbi quædam prædicamenta de *Deo* dici improprie ait, vt *Quale*, *Quantum*, *Situs*, *Habitus*, & *Tempus*. Quædam verò proprie, vt *Substantia*, & *Relatio*, de Actione verò de *Deo* solo verissime dici censet, eo c. 8. Damasc. 1. de fide cap. 7. Substantiam genus esse supremum ad corpoream, & spirituales: Substantiam verò spirituales ad *Deum*, Angelum, Animam, & Demoneem esse docet: capite autem. 9. Paternitatis, & Filiationis nomina tanquam primariò de *Deo*, atque inde ad nos translata *Deo* tribuit, iuxta illud ad Ephesios. 3. *Ex quo omnis paternitas in celo, & in terra nominatur*. Sed certè dici proprie non est idem, atque vniuocè, illudque proprie, ita moderatur Aug. cap. illo 10. *Si tamen proprie de illo aliquid dici ore hominis potest*. Quo sententiam aduersam à se alibi tenendam clarè indicauit. Eandem etiam discretis verbis tenuit Damasc. quare opposita, non de communitate vniuoca *Dei*, & creaturæ in prædicato entis, siue substantiæ spiritualis, sed Analogica debet intelligi. Ad illud de Paternitate, seu relatione commodius cert. 3. respondebimus.

3 Secunda sententia negat *Deo*, & Creaturis aliquod esse prædicatum vniuocè commune: quare, & prædicatum Entis vtriusque commune negat: ac proinde consequenter essentiam logicam *Deo* negabit. Ita docuit Magister. in 1. d. 8. Albert. art. 32. Bonau. art. 1. quæst. 4. Argent. quæst. 1. art. 1. Agid. art. 1. quæst. 3. Bafolis. quæst. 1. §. *Propter istas*. & quæst. 4. Capreol. quæst. 1. art. 1. concl. 5. & 6. Scotus. & Gabri. locis citatis. Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. numer. 12. Henric. à 26. summe. quæst. 2. S. Th. 1. p. quæst. 3. art. 5. (vbi & quæst. 13. art. 5. opuscul. de Ente, & essentia. cap. 2. quæst. 3. Caiet. etiam 1. contra Gentis. cap. 32. vbi Ferrari. Valsq. tit. 1. p. d. 22. cap. 5. & communiter Recentiores. Verum, est adeò communis, & nobis etiam vera sententia sit, adeò multis leuibus fundamentis plerumque innititur, vt sua sponte, impellente nemine, subtrudere videatur: idcirco conclusioni æquius, quam eius rationibus acquiesco. Sex veterum rationes confutat facit citatus Gregorius, & Valsq. loco citato, quas summarim hic, scorsimque solutiones indicabimus: ne aliquid hac in re à lectoribus desideretur: quo alios legere cogantur. Quo sine plura scriptis nostris inferimus, quam vellemus.

4 Primò: quia genus, & differentia, sicut actus, & potentia, siue subiectum, & forma sunt. Repugnat autem enti simplicissimo, & vniuocissimo *Deo*, ratio potentia, & actus: ergo compositio ex genere, & differentia, siue communi, & differentiali prædicato. Distinguo maiorem. Sunt potentia, & actus logici, siue per rationem nostram, concedo; physici, & qui repugnant enti simplicissimo, & vniuocissimo physice, nego. Inde euascescit ratio secunda, quòd genus, & differentia partes sint, quibus constare *Deo* repugnat. Partes enim physice non sunt, sed logice, seu metaphysice, quibus metaphysicè constat *Deus*, dum eum ex essentia, & attributis metaphysica ratione nostra distinctis, Theologi omnes componunt. Tertiò: quidquid genus habet prædicamentale distinctum esse debet à suo esse: quod repugnat *Deo*. De distinctione plusquam rationis, & metaphysica assumptum, omnium, quæ in prædicamento collocantur, exemplis, fallitatis conuincitur. De metaphysica est etiam falsum. Nam essentias rerum à suo esse adhuc actuali, seu existentia formaliter non distingui, melior nobis Metaphysica est, vt diximus. Atque eo dato in alia opinione existentiam *Dei*, ab eius essentia metaphysicè distingui, est etiam probabile, & fortè consequenti.

5 Quarta ratio: quia, vt aliquid sub genere sit, debet in ea dari aliqua realitas indifferens ad differentias, quibus genus contrahitur: at in *Deo* nulla datur realitas indifferens ad finitum, quoad Creaturam, & infinitum quoad *Deum*, tanquam differentis contrahatur: ergo nec ratio, quæ genus esse possit, in eo inuenitur. De indifferencia

ORTEGA
In A. pari
D. VIa